

РЕЦЕНЗИЯ

от

проф. Деляна Петрова Хаджиделева, дм
ФОЗ „Проф. д-р Цекомир Воденичаров, дмн“ ,
Катедра Здравни грижи при МУ – София
E-mail: d.hadzhideleva@foz.mu-sofia.bg GSM 0899920512

Определена за външен член на Научно жури съгласно Заповед № Р 109-555 / 14.12.2023 г. на Ректора на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов” – Варна, на основание Протокол №1/ 22.12. 2023 г определена за изготвяне на Рецензия

Относно дисертационен труд на тема: **„Фактори, влияещи върху избора на бременните жени за елективно родоразрешение. Роля на акушерката ”** за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по докторска програма „Управление на здравните грижи“ в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4 Обществено здраве

Автор: **Полина Иванова Драгнева**

Форма на докторантурата: редовен докторант

Катедра „Здравни грижи“, филиал Сливен към МУ – Варна

Научен ръководител: **доц. Диана Димитрова, д.пс.**

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Асистент **Полина Иванова Драгнева** е зачислена на редовна форма на докторантура към Катедра Здравни грижи на филиал Сливен към МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов” – Варна със Заповед № Р – 109-250/01.08.2019 г на Ректора на МУ – Варна. Положила е необходимия докторантски минимум. С ректорска заповед № Р-109-417/ 03.10.2023 г е отчислена с право на защита.

Въз връзка с процедурата ми е представен комплект материали на хартиен /електронен носител в съответствие със Закона за развитие на академичния състав, Правилника за неговото прилагане и чл.69 от Правилника за развитието на академичния състав на МУ-Варна и включва всички необходими документи по процедурата за публична защита на дисертационен труд. Те са подготвени прецизно и считам, че напълно съответстват на изискванията на нормативната уредба. Комплекта включва:

- Заявление до Ректора на МУ – Варна;
- Автобиография;
- Копие на диплома за завършена ОКС „магистър“;
- Заповед за зачисляване;
- Заповед за отчисляване с право на защита;
- Протокол от докторантски минимум;
- Декларация за достоверност;
- Декларация за оригиналност;
- Декларация за регистрация на научен профил в ORCID, ID и Google Scholar;
- Списък и копия на публикации свързани с темата на дисертационния труд

2. Кратки биографични данни за докторанта

Асистент Полина Драгнева е родена през 1993 година в Сливен. През 2015 г. се дипломира в ТУ – Стара Загора, ОКС „бакалавър“ по специалност „Акушерка“ от професионално направление „Здравни грижи“, а през 2019 г. придобива и магистърска степен по „Управление на здравните грижи“. Има редици допълнителни квалификации и курсове. Владее отлично английски и испански език.

Трудовия си стаж започва през 2016 г. като акушерка в акушеро-гинекологично отделение на МБАЛ "Д-р Иван Селимински" АД - гр. Сливен. От м. март 2023 година до момента заема академичната длъжност „асистент“ във Филиал Сливен към Медицински университет гр. Варна. Ас. Драгнева участва активно учебно-преподавателската и административната дейност на катедрата.

3. Оценка на актуалността на тематиката

Актуалността на проблематиката се определя от един напоследък тревожен проблем, а именно за нарастващата честотата на Цезаровото сечение (ЦС) като метод за родоразрешение, както в България, така и в световен мащаб. Преценката за извършване на ЦС се прави по определени индикации, които определят по-малък риск за майката и плода. Но част от ражданията завършили по оперативен път са неиндицирани по медицински показания. По често те са свързани със страховете на бременната от болката, продължителността на раждането по вагинален път и желанието ѝ за бързо родоразрешение, чрез оперативно раждане, което се определя като елективно цезарово сечение. Но всяка оперативна интервенция крие рискове както за бременната, така и за новороденото.

Използваната напоследък доста често тази практика е в основата на желанието на докторанта да разработи настоящия труд, като акцентът е поставен върху социалните и психо-емоционалните фактори, влияещи върху избора на бременните жени за елективно родоразрешение.

4. Информираност по проблема

Докторантката е представила задълбочен литературен обзор в обем от 68 страници, от който се добива комплексна представа за състоянието на изследвания проблем. Библиографската справка включва 242 литературни източника, от които 56 на кирилица и 186 на латиница. Анализирайки тези източници ас. Драгнева структурира шест раздела с подраздели, в които детайлно проучва проблемите свързани със оперативните раждания. В исторически аспект е разгледала еволюцията на цезаровото сечение от древни времена до наши дни. Представила е редица демографски данни за процентното съотношение на оперативното родоразрешение в световен мащаб и у нас. Описала е абсолютните и относителни медицинските показания за цезаровото сечение и е направила съпоставка между статистическите данни за извършените секции по акушерски и не акушерски показания. Съществено място в обзора докторантката е отделила на рисковите фактори и последици свързани с оперативното родоразрешение, отчитайки статистически по-високия риск от леталитет при него.

Според СЗО делът на цезаровото сечение не трябва да надвишава 12-15%, но от представените статистически извадки на НСИ е видно, че темпа на ражданията по

оперативен път в последните година нараства, като за 2022 г те са повече от 50% от всички раждания.

Литературният обзор завършва с изводи насочващи към търсените проблеми и решения, което показва добрата литературна осведоменост на докторантката по поставения проблем.

5. Методика на изследването

Изхождайки от анализиранияте данни в литературата ас. Драгнева е дефинирала ясно целта на дисертационния си труд – *да се проучат, анализират и обобщят информираността, нагласите, психо-емоционалните и социални фактори, влияещи върху избора на бременните жени в България за елективно родоразрешение*. Задачите са логични, релевантни на целта на изследването, като с тяхното решаване трудът добива завършеност и пълнота. Формулираните работни хипотези са конкретни и ясни. Проведено е емпирично социологическо изследване свързано с възможността за промяна на нагласите на бременните, чрез улесняване на достъпа до надеждна информация. За целта ас. Драгнева е използвала разнообразна изследователска методика - теоретичен анализ, документален метод с контент-анализ на документите и социологически метод. Проведена е индивидуална анонимна анкета със собствен инструментариум на изследване, съдържащ три въпросника насочени към отделните групи респонденти: 100 бременни жени, 50 акушерки и 51 студенти от специалност „Акушерка“, който позволява задълбочен анализ на проучваните проблеми. Математико – статистическите методи за обработка и анализ на събраните данни са представени коректно и онагледяват получените резултати.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е разработен в обем от 158 страници и е структуриран както следва: въведение, глава първа - литературен обзор, глава втора – методология, глава трета – резултати и обсъждане, глава четвърта – изводи, приноси и препоръки, използвана литература и приложения. Резултатите нагледно са представени на 48 фигури и 47 таблици. Приложенията включват само информативни брошури за бременните и липсват приложени анкетните карти за групите респонденти.

Въведението убедително обосновава актуалността на проблема и мотивацията на ас. Драгнева за избор на тема на дисертационния труд.

В *обзора на литературните източници* докторантката анализира наши и чужди автори визиращи проблема за нарастващият темп на оперативните раждания, в частност на елективното цезарово сечение. Предвид по-високия риск за живота и здравето на майката се търсят причините, поради които жените правят избор в полза на цезаровото сечение без медицински показания. Това провокира интереса към състоянието на проблема у нас и обоснова необходимостта от провеждане на настоящото изследване.

Трета глава представлява същността на дисертационния труд. В обем от 50 страници са представени резултатите от собствено проучване. Те са онагледени в приложенияте цветни фигури, таблици и графики, които са представени подробно. Обхванати са 201 лица, разпределени в три основни групи (100 акушерки, 51 студенти и 50 бременни жени). Проучването е проведено след получено разрешение от Комисията по етика на научните

изследвания при МУ-Варна – Протокол/Решение №116, заседание на 28.04.2022 г. Информацията е достатъчна по обем, което предполага надеждни резултати.

Анализа е структуриран в шест части, в които ас. Драгнева интерпретира получените резултати.

В *първата част* са анализирани демографските показатели на респондентите касаещи възрастта, образованието, местоработата и местоживеене.

Във *втората и трета част* са проучени и анализирани факторите и причините оказващи влияние на избора на жените за елективно родоразрешение. Резултатите показват, че основния водещ фактор е „страха от болката“ при нормалното раждане, което провокира мисълта за бързо родоразрешение и вземането на такова решение.. Докторантката установява и други фактори влияещи на избора на бременната за метода на раждане – „по-бързо и по-лесно; съвет на наблюдаващият бременността акушер-гинеколог; медицински индикации; безопасност за бебето и др.“ Проучването открива връзка между поредността на раждането и избора на бременната за метода на раждане. Относителният дял на първораждащите, които предпочитат да родят по естествен път е 53%, но при раждащите за втори път, този дял спада на 29%, което вероятно се дължи на преживяни негативни спомени от първото раждане и мотивира желанието им за последващо секцио.

При направеният сравнителен анализ на мнението и на трите групи респонденти (бременни – 44%, акушерки – 36% и студенти – 45%), данните отново сочат като водеща причина за елективно цезарово сечение страха от болката. Ас. Драгнева изследва влиянието и на други фактори свързани със страха на бременната. Установява, че възрастта и образованието на жената са в пряка зависимост със степента на страха.

Четвъртата и пета част се отнася до информираността на жените. Тревожната тенденция свързана с все по-нарастващия процент на цезаровото сечение се потвърждава и от мнението на трите групи изследвани относно броя на оперативните раждания. Според бременните той е 50%, а според акушерките и студентите – 60%. Това доказва необходимостта от провеждане на курсове за бременни и подробно информиране за опасностите, които крие раждането с неиндицирано секцио. Изследователя търси връзката между степента на информираност на бременните и факторите, които я определят – образователен статус, възраст и поредност на раждането. Резултатите сочат, че ниската образователна степен, младата възраст и първораждащите са най-слабо информирани за възможните рискове.

Очертана е необходимост от предоставяне на достоверна и научно обоснована информация, която отговаря на индивидуалните потребности на жената и ще е добра алтернатива във вземането на решение за предстоящото раждане. Данните показват, че мнозинството от анкетираните (89,1%) смятат, че акушерката трябва да играе водеща роля в информирането на бременните жени относно оперативното раждане. Изследването показва, че и акушерките и студентите са наясно с отговорността на професията и са уверени, че притежават компетенциите да информират бременните жени.

В *шестта част* докторантката анализира мнението на респондентите за подходите за намаляване на оперативните раждания без сериозни медицински показания. Отново се доказва значението на пренаталната подготовка и необходимостта от психо-физическа подготовка в ЖК.

7. Приноси и значимост на дисертационния труд

Приемам следните приноси с теоретико-познавателно и практико-приложно значение, които резултатите от научното проучване и формулираните изводи очертават:

Приноси с теоретичен характер:

1. Установени са факторите, свързани с нарастващия темп на оперативни раждания в България;
2. Установена е връзката между информираността относно начина на раждане и снижаване нивата на оперативни раждания;
3. Установени са водещите причини, които корелират с избора на елективно родоразрешение на бременните жени у нас;

Приноси с практико-приложен характер:

1. Доказан е дефицитът на информация сред бременните жени, свързана с рисковете при раждането с цезарово сечение;
2. Разработен е модул за обучение на бременни жени в рамките на курсове за бременни, който информира бъдещите майки относно начините за раждане, потенциалните рискове и усложнения от цезаровото сечение;

Като следствие от реализирания анализ в дисертацията, ас. Драгнева отправя препоръки свързани с акушерските грижи, които са насочени към редица институции – БАПЗГ, АБА, МУ, АГ болници и др.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантката ас. Драгнева представя 5 публикации, свързани с темата на дисертационния труд, в които тя е самостоятелен автор. Четири от тях са представени на международна научна онлайн конференция – гр. Стара Загора и една на Трета научна конференция – гр. Варна. Публикувани са в съответните сборници с доклади.

9. Автореферат

Представеният автореферат в обем от 60 страници е оформен съгласно законовите изисквания, с високо качество на илюстративния материал и отразява в стегнат вид, коректно и в пълнота дисертационния труд.

10. Лично участие на докторанта

В предложения дисертационен труд дисертантът има цялостно лично участие и всички дадени заключения, приноси и получени резултати са негова лична заслуга.

11. Критични бележки към докторанта

В приложенията не са представени анкетните карти на отделните групи респонденти и липсва теоретична обосновааност на предложениия „**Модул за обучение на бременни жени**“, който е представен само схематично в приложението. Бих препоръчала изводите да не са толкова обстоятелствени, а да бъдат синтезирани и обобщени.

Критичните бележки не намаляват стойността на дисертационния труд.

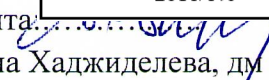
ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представения дисертационен труд **„Фактори, влияещи върху избора на бременните жени за елективно родоразрешение. Роля на акушерката ”** на Полина Иванова Драгнева изпълнява всички изисквания на завършена докторска дисертация, съдържа приноси с теоретична и приложно-практическа значимост и напълно отговаря на критериите на Закона за развитие на академичния състав в Р. България и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в МУ – Варна.

Дисертационният труд показва, че докторантката притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по специалността „Управление на здравните грижи“, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Въз основа на комплексното оценяване на дисертационния труд и автореферата, **давам своята положителна оценка** и предлагам на почитаемото Научното жури да присъди образователната и научна степен **„доктор”** на **ас. Полина Драгнева** по специалност „Управление на здравните грижи” към професионално направление 7.4 Обществено здраве в област на Висшето образование 7. Здравеопазване и спорт.

6.02.2024 г

Изготвил рецензията:
проф. Деляна Хаджиделева, дм

Заличено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679